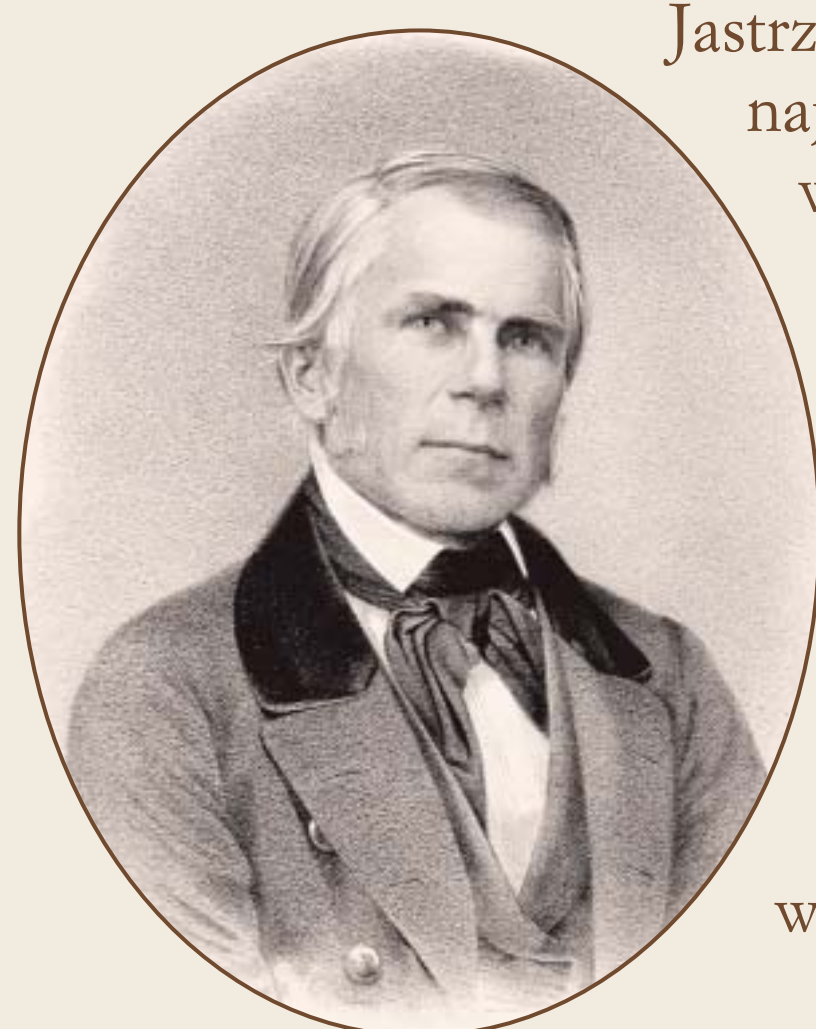

WOJCIECH BOGUMIŁ JASTRZĘBOWSKI

Wojciech Bogumił Jastrzębowski (1799-1882), przyrodnik, wybitny pedagog; uczestnik powstania listopadowego 1830-31; od 1836 prof. nauk przyrodniczych w Instytucie Agronomicznym w Marymoncie; od 1858 komisarz lasów państwowych w Broku n. Bugiem; członek Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk oraz honorowy członek Towarzystwa Rolniczego; pod wrażeniem krwawej bitwy pod Grochowem napisał *Traktat o wiecznym przymierzu między narodami ucywilizowanymi. Konstytucja dla Europy* (1831).

Wojciech Jastrzębowski

Litografia M. Fajansa, Biblioteka Narodowa w Warszawie

Jastrzębowski wychodził z założenia, że dla każdego człowieka największą wartością jest pokój. Podstawą trwałego pokoju w Europie może być tylko wprowadzenie i ścisłe przestrzeganie przez narody wspólnych dla wszystkich norm prawnych, które powinny być zawarte w europejskiej konstytucji. Gwarancją równości ludzi tworzących naród, przez który rozumiał wspólnotę językową, miały być prawa narodowe, a gwarancją równości wszystkich narodów Europy – prawa europejskie. Prawa narodowe powinien stanowić sejm, prawa europejskie – kongres złożony z przedstawicieli wszystkich narodów, wybranych w równej liczbie przez sejmy narodowe.

Konstytucja europejska określała kompetencje i zasady funkcjonowania organów władzy, sankcje za łamanie norm prawnych oraz podstawowe prawa i obowiązki obywateli. Związek miał być otwarty dla wszystkich państw, również pozaeuropejskich, które będą akceptować przyjęte zasady. Jastrzębowski zawarł też w konstytucji radykalny plan rozbrotu i zawarcia sojuszu obronnego w formie *wiecznego przymierza*, postulując jednocześnie powołanie wspólnej europejskiej armii. Lansował ideę wychowania młodzieży do życia w pokoju, tolerancji i przyjaźni między narodami, postulował zniesienie kary śmierci. Pragnął zmienić te narodowe godła, które zawierają symbole przemocy.

Po powstaniu listopadowym broszura Jastrzębowskiego, jako druk zakazany, była konfiskowana przez carską cenzurę. Ponownie opublikowano ją w 1937 r. w czasopiśmie „Polityka Narodów”.

Projekt Konstytucji dla Europy jako ustawy mającej zapobiec wojnom

Pax data in has leges. Liv[iusz] (Pokój dany jest w prawach)

1. *W obliczu Boga i prawa wszyscy ludzie, a zatem i wszystkie narody są sobie równymi. [...]*
3. *Prawa narodowe stanowi naród przez swoich pełnomocników, czyli sejm, prawa zaś europejskie stanowi Europa przez swój Kongres, złożony z pełnomocników wybranych przez wszystkie narody. [...]*
6. *Stróżem i wykonawcą praw narodowych będzie patriarcha, wybrany przez naród; stróżem zaś i wykonawcą praw europejskich będzie sam Kongres.*
7. *Dotychczasowe granice jeograficzne krajów (główna przyczyna rozlewu krwi europejskiej) znoszą się na zawsze. [...]*
12. *Wszystkie narody, należące do wiecznego przymierza Europy, winne są równą uległość prawom europejskim. [...]*
29. *Różnica religii i urodzenia nie będzie pociągła za sobą różnicy praw; każdy zatem człowiek, jakiego bądź wyznania i stanu, będzie doznawał równej opieki praw narodowych i europejskich i równe mieć będzie prawo do wszelkich dostojenstw. [...]*
38. *Każdy naród, z której bądź części świata, ma prawo należenia do wiecznego przymierza w Europie i doznawania opieki jego praw. [...]*
70. *Byt, niepodległość i własność każdego narodu będą przedmiotem szczególniejszej opieki praw europejskich.*
71. *Wolność mówienia, pisania i drukowania, nie zagrażająca przyjętym i uświęconym przez narody prawom, będzie nieograniczona. [...]*
74. *Co dwadzieścia pięć lat obchodzony będzie w Europie polityczno-religijny jubileusz ustanowienia praw europejskich. Wszyscy patriarchowie europejscy i wszyscy członkowie Kongresu obowiązani będą znajdować się na tym obrzędzie [...].*

Pisałem w Warszawie dnia 30 kwietnia 1831 roku

Wojciech Jastrzębowski
członek straży praw narodowych polskich

Traktat o wiecznym przymierzu między narodami ucywilizowanymi. Konstytucja dla Europy, 1831, [w:] Traktat o wiecznym przymierzu między narodami ucywilizowanymi. Konstytucja dla Europy, Warszawa-Łódź 1985, fragmenty wg wersji rękopiśmiennej, s. 183-197.

Bitwa pod Olszynką Grochowską, mal. W. Kossak, Muzeum Narodowe w Warszawie

